

Zapisi iz prošlosti (Povodom 60-e obljetnice Državnog arhiva u Varaždinu), Varaždin, 2010./2011., 60 str.

U nakladi Državnog arhiva u Varaždinu tiskana je publikacija „Zapisi iz prošlosti. Povodom 60-e obljetnice Državnog arhiva u Varaždinu“ koja predstavlja svojevrsni povijesni presjek razvoja ove institucije. Povodom ove značajne obljetnice upriličena je izložba na kojoj je predstavljena arhivska građa vezana uz osnivanje i rad Arhiva, kao i brojne povijesne isprave vezane uz povijesni razvoj slobodnih i kraljevskih gradova Varaždina i Koprivnice, kao i slobodnog i kraljevskog povlaštenog trgovišta Krapine koje su pohranjene u Državnom arhivu u Varaždinu. Publikacija je podijeljena na četiri dijela: „Kuća zapisa ili kratka povijest Državnog arhiva u Varaždinu“ (3-25 str.), „Popis djelatnika Državnog arhiva u Varaždinu“ (26-27 str.), „Zapisi iz prošlosti“ (28-31 str.) i „Popis izložaka“ (32-60 str.).

U prvom dijelu „Kuća zapisa ili kratka povijest Državnog arhiva u Varaždinu“ autor teksta, Damir Hrelja, opisuje početke sakupljanja i kategoriziranja dokumenata u svrhu pohranjivanja i istraživanja političkog, kulturnog, gospodarskog i svakodnevnog života žitelja varaždinskog prostora, ali i čitave sjeverozapadne regije. Činjenicom da se od srednjovjekovnog razdoblja na području sjeverozapadne Hrvatske razvijalo urbano, kulturno, prometno i društveno središte - slobodni i kraljevski grad Varaždin, pisana se građa, kao pisano svjedočanstvo koje je jamčilo pravnu sigurnost pojedinaca i zajednice, počela sakupljati u crkvenim i samostanskim prostorijama, gradskim uredima, u plemićkim obiteljima, a kasnije u uredima gradskih bilježnika. Autor spominje najstariji sačuvani dokument iz 1209. godine, poznatu ispravu kralja Andrije II. Arpadovića kojom su gradu Varaždinu dodijeljene povlastice slobodnoga i kraljevskog grada i određen gradski teritorij.

Godine 1938., pod okriljem gradske uprave, arhiv se seli u odvojenu zgradu, u kompleksu Starog grada, poznatu pod nazivom „Žitnica“, a tek od 1950. godine djeluje kao samostalna arhivska ustanova. Prvim upraviteljem i glavnim arhivistom imenovan je prof. Mirko Androić koji je nastojao modernizirati i unaprijediti dotadašnje stanje arhiva, proširiti njegove djelatnosti i spremišne lokacije. Službeni datum osnutka Gradskog arhiva kao samostalne institucije odobren je i proglašen od strane Vlade Narodne Republike Hrvatske 16. studenog 1951. godine.

Kako je Arhiv ostao u „Žitnici“, navode se promjene koje su bile potrebne da bi se zgrada što bolje prilagodila potrebama i zahtjevima arhiviranja, zapošljava se stručno osoblje, arhivisti i drugi djelatnici koji su obavili zahtjevan posao sređivanja pisane građe. Osim primarnih zadaća, Arhiv

je radio na pripremama i realizaciji, kako samostalnih, tako i suradničkih izložaba, organiziranju predavanja, ali i objavljivanju i predstavljanju arhivskih izvora, stručnih radova djelatnika i suradnika. Sve su to zadaće koje su ostale do danas i koje se kontinuirano provode.

Nadalje, navedena su područja s kojih je sakupljana i pohranjivana dokumentacija. Varaždinskom sabirnom centru pripadali su kotari: Čakovec, Koprivnica, Krapina, Ludbreg, Ivanec, Zlatar i Prelog. Sukladno tome, 1959. godine Gradski arhiv mijenja službeni naziv u Historijski arhiv u Varaždinu (HAV), a do 1962. godine osnivaju se arhivski centri u Krapini, Koprivnici i Čakovcu. Tako HAV, zajedno s okolnim centrima, postaje poznat po količini pohranjene građe, ali i po svojoj kvaliteti na području čitave tadašnje Jugoslavije.

Nakon uspostave Hrvatske kao samostalne države, Arhiv postaje državna ustanova pod nadležnošću Ministarstva kulture. Godine 1993. dobiva naziv Povijesni arhiv, a 1997. mijenja naziv u Državni arhiv u Varaždinu. Njegova nadležnost protezala se nad Varaždinskom, Međimurskom, većim dijelom Krapinsko-zagorske županije kao i dijelom Koprivničko-križevačke županije uz što je vezan problem spremišnih prostora. U pronalaženju prostora u Varaždinu, Arhivu je dodijeljen prostor u Pavlinskom marofu i sjeverno krilo pavlinskog samostana. Dio prostora osiguran je 2002. godine, kada je Arhiv dobio na korištenje neke od prostorija bivših vojnih objekata. Od 2007. godine intenzivirani su naponi za izgradnju novog objekta na lokaciji Ribnjak. Problem spremišnog prostora prisutan je i kod sabirnih centara. U Čakovcu je dio arhivske građe od propadanja spasio i preuzeo Muzej u Starom gradu. Arhivski sabirni centar za Međimurje osnovan je u Prelogu, a tek kasnije u Čakovcu, da bi se 2002. godine preselio u staru zgradu Osnovne škole u Štrigovi. Godine 2007. osnovan je Državni arhiv za Međimurje stoga je Varaždinski arhiv izgubio nadležnost nad tim područjem. Na području Krapine, Arhiv je smješten u dvorcu Popovec, u blizini Krapine, u kojem djeluje do danas. Na koprivničkom području promijenjeno je nekoliko lokacija, a najpoznatija je „Nova oružarna“, najstarija sačuvana zgrada u Koprivnici. Godine 2002. osnovan je Državni arhiv u Križevcima koji će preuzeti dio arhivske građe vezane uz koprivničko područje.

U posljednjem odlomku govori se o stanju, zadacima i položaju Arhiva u posljednjih petnaestak godina, novim poboljšanjima, suvremenim metodama arhivske obrade dokumenata itd. Kroz digitalizaciju i nove računalne tehnologije, uvelike se olakšalo pohranjivanje podataka, a samim time i njihova obrada, kategorizacija, sistematizacija, kao i lakša dostupnost traženih podataka. Također, Arhiv je uključen u projekt „Digitalizacije kulturne baštine“. Istovremeno, nastoje se obraditi neistražene teme, povijesni zapisi, događaji, životopisi osoba te ih predstaviti široj javnosti čime se Arhiv

želi promovirati kao ustanova koja svima omogućava korištenje pisanih dokumenata iz prošlosti.

U drugom dijelu publikacije naveden je popis svih djelatnika Državnog arhiva u Varaždinu od 1950. do 2010. godine.

U trećem dijelu „Zapisi iz prošlosti“ iznijeti su brojčani podaci vezani uz arhivske fondove i zbirke koji su pohranjeni u Državnom arhivu u Varaždinu: 821 arhivski fond i zbirka u ukupnoj količini od 8 024 dužna metra. Posebno su istaknuti i podrobnije opisani fondovi: Poglavarstvo slobodnog i kraljevskog grada Varaždina (1209. – 1850.), Poglavarstvo slobodnog i kraljevskog grada Koprivnice (1356. – 1850.) te Poglavarstvo slobodnog i kraljevskog povlaštenog trgovišta Krapine (1347. – 1850.).

Posljednji dio publikacije posvećen je izložbi koja je bila postavljena u prostorijama Arhiva povodom 60. obljetnice njegova osnutka, a donosi popis izložaka kao i fotografije originalnih dokumenata.

S obzirom na opsežnost i različitost pisanih izvora, vezanih ne samo uz pravnu i ekonomsku prošlost, već i svakodnevni život stanovništva, Arhiv je ostao do današnjeg dana glavni izvor podataka povjesničarima, ali i ostalim znatiželjnicima koji žele iz zapisa iz prošlosti naučiti kako stvarati sretniju budućnost.

Katarina Bačani

Znanstveni kolokvij „Industrijalizacija Koprivnice i Podravine – povijest i perspektive“ (Koprivnica, 11. 11. 2011.)

Tradicionalni skup podravskih povjesničara opet se održao u studenom, potkraj još jedne uspješne godine za Povijesno društvo Koprivnica. Tema o industrijalizaciji Podravine najavljena je još krajem 2010. godine, stoga ni ovog puta nisu izostali vrijedni referati vezani za tu relativno slabo istraženu temu. A u ovo vrijeme recesije i problema u gospodarstvu informacija o industriji nikad dosta. Trebalo bi pripomenuti da se uz Podravinu vežu dva eminentna imena ekonomske povijesti, odnosno geografije: dr. sc. Mira Kolar, sveučilišna profesorica u mirovini, posljednja voditeljica katedre za ekonomsku povijest na zagrebačkom Filozofskom fakultetu i dr. sc. Dragutin Feletar, stručnjak za industrijsku geografiju i umirovljeni profesor Prirodoslovno-matematičkog fakulteta. Upravo je i prof. Feletar otvorio

DRUŠTVO POVJESNIČARA GRADA VARAŽDINA
I VARAŽDINSKE ŽUPANIJE

UDK 94(497.5-37Varaždin)
ISSN 1848-0837

**HISTORIA VARASDIENSIS
ČASOPIS ZA VARAŽDINSKU
POVJESNICU**

2

VARAŽDIN, 2012.

Nakladnik / Publisher

Društvo povjesničara grada Varaždina i Varaždinske županije

Za nakladnika / For the Publisher

Spomenka Težak

Uredništvo / Editor's board

Sonja Poljak (Ivanec)	Magdalena Lončarić (Varaždin)
Vladimir Huzjan (Varaždin)	Ivan Obadić (Zagreb)
Suzana Jagić (Ivanec)	Spomenka Težak (Varaždin)
Ivančica Jež (Ludbreg)	Hrvoje Petrić (Zagreb)
Siniša Krznar (Zagreb)	Kruno Sudec (Varaždin)

Kontakti Uredništva / Editor's office

Franjevački trg 6, 42 000 Varaždin; tel/fax. 042/658 762;
e-mail: historiavarasdiensis@gmail.com

Glavni i odgovorni urednici / Editors in Chief

dr. sc. Hrvoje Petrić, MSc Ivan Obadić

Savjet časopisa / Journal's council board

dr. sc. Juraj Belaj (Zagreb), dr. sc. Neven Budak (Zagreb), dr. sc. Dragutin Feletar (Koprivnica), mr. sc. Ernest Fišer (Varaždin), PhD Zoltán Gőzsy (Pečuh), dr. sc. Željko Holjevac (Zagreb), Siniša Horvat, prof. (Varaždin), dr. sc. Andrej Hozjan (Maribor), Damir Hrelja, prof. (Varaždin), dr. sc. Mira Kolar-Dimitrijević (Zagreb), Miroslav Klemm, prof. (Varaždin), dr. sc. Nevenka Krklec (Varaždin), dr. sc. Mirjana Matijević-Sokol (Zagreb), dr. sc. Janko Pavetić (Varaždin), prof. emeritus Franjo Ruža (Varaždin), akademik Franjo Šanjek (Zagreb), Marina Šimek, prof. (Varaždin), mr. sc. Eduard Vargović (Varaždin), PhD Leopold Toifl (Graz)

Grafički urednik / Graphic editor

Kruno Sudec

**Urednik na Portalu znanstvenih časopisa Republike Hrvatske "Hrčak"/
Journal editor at "Hrčak" - The Portal od scientific journals of Croatia**

Dejan Zadro

Naklada / Copies

300

Priprema i tisak / Layout and Print

Tiskara Zelina d. d. - Sv. Ivan Zelina

Časopis izlazi jednom godišnje. Cijena primjerka iznosi 100 kuna.

Časopis se objavljuje novčanom potporom Grada Varaždina,
Bernarde Nova d. o. o. i TMT Čakovec

Korice: Freska s prizorom dvanaestogodišnjeg Isusa koji raspravlja s pismoznancima u hramu. Južni zid svetišta crkve sv. Marije u Lepoglavi. Ivan Ranger, oko 1742. godine.

Fotografija freske i likovni koncept korica: Kruno Sudec

Priprema korica za tisak: Studio Fotak